

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 72/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen nuorten asunnottomuuden kasvusta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Silvia Modigin /vas ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 72/2018 vp:

Miten hallitus aikoo puuttua nuorten lisääntyneeseen asunnottomuuteen ja

miten hallitus aikoo lisätä omakustannevuokraisten asuntojen ja erityisesti opiskelija- ja nuorisoasuntojen rakentamista?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomessa on tehty pitkään järjestelmällistä työtä asunnottomuuden vähentämiseksi. Asia on ollut mukana hallitusohjelmissa 1980-luvun puolivälistä lähtien, ja viimeisten 10 vuoden aikana jokainen hallitus on käynnistänyt siihen liittyviä kohdennettuja toimenpideohjelmia. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishelmien (PAAVO 1 ja 2) aikana vuosina 2008–2015 asuntolat korvattiin valtion tukemaan vuokra-asumiseen perustuvilla asumisyksiköillä ja asunto ensin -periaate vakiinnutettiin asunnottomuustyöhön. Vuonna 2016 hallitus käynnisti asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman (AUNE) vuosille 2016–2019. Pitkäjänteinen työ asunnottomuuden kitkemiseksi on tuottanut tulosta: Vuonna 1987 asunnottomana oli lähes 19 000 henkilöä, vuonna 2017 yksineläviä asunnottomia oli 6 615 ja perheellisiä 497. Asunnottomuus on laskenut kuutena vuotena peräkkäin.

AUNE-ohjelman tavoitteena on jatkaa asunnottomuuden vähentämistä vahvistamalla asunnottomuuden ennaltaehkäisyä. Kohderyhminä ovat muun muassa hädän uhkaamat nuoret, osa lapsuudenkodista itsenäistyvistä nuorista sekä lastensuojelun jälkihuollon asiakkaat. Ohjelmassa on otettu huomioon nuorten asunnottomuuden vähentämistä valmistelleen työryhmän esitykset, ja siten nuorten tilanne sisältyy moniin ohjelman toimenpiteisiin. Valtio on tehnyt aiesopimukset 10 asunnottomuustyön kannalta keskeisen kaupungin kanssa. Ohjelman toteutuksessa on mukana myös järjestöjä, säätiöitä sekä kirkko. Vuosina 2016–2017 ohjelmakaupunkeihin valmistui lähes 600 nuorisoasuntoa, joista osa vuokrataan tuettua asumista tarvitseville nuorille aikuisille.

AUNE-ohjelmaan liittyen on käynnistetty useita erillishankkeita, jotka tukevat ohjelman tavoitteiden toteutumista. Monet näistä hankkeista keskittyvät erityisesti nuorten aikuisten asunnottomuuden torjuntaan. Lisäksi neljän ohjelmaan osallistuvan kaupungin ohjaamoon on palkattu valtion rahoituksella asiantuntijat neuvomaan nuoria asumisasioiden ohjaamisesta alle 30-vuotiaat nuoret saavat apua työhön, koulutukseen ja arkeen liittyvissä asioissa. Lisäksi Asumisen rahoitus-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 72/2018 vp

ja kehittämiskeskus ARA myöntää vuosittain asumisneuvonta-avustuksia ja osallistuu asumisneuvontatoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen. Meneillään olevista asumisneuvontahankkeista kaksi kohdistuu erityisesti nuorten asumisen tukemiseen.

ARA voi tänä vuonna myöntää avustuksia asunnottomuusohjelmissa mukana olleille kunnille myös vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäisemistä koskevaan kokeiluhankkeeseen (ASTA) liittyvään toimintaan. Kokeiluhanke on tarkoitettu kolmivuotiseksi. Tavoitteena on vähentää talouden hallinnan ongelmista kärsivien vuokra-asukkaiden (mukaan lukien nuoret) vuokravelkojen ja häätöjä, palauttaa heidän luotto- ja vakuutuskelpoisuutensa sekä kannustaa kotitalouksia muuttamaan pysyvämmiin talouden- ja elämänhallintaansa. Asumis- ja talousneuvonta, jalkautuva talousohjaus, maksuohjelmat, vakuutusturva, pienlainoitus ja kuntoutus organisoidaan kokeiluhankkeessa yhtenäisesti ja joustavasti toimivaksi asiakastyön kokonaisuudeksi. Helsingin ASTA-hankkeessa tullaan kiinnittämään erityistä huomiota nuorten asunnottomuusuhkatilanteisiin. Koko maassa nuorten asunnottomuus kasvoi edellisestä vuodesta 186 henkilöllä ja heistä 100 oli Helsingissä. Helsingin hanke rakentuu asumisneuvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan yhteisten prosessien kehittämiseksi. Yhdeksi erityiseksi ryhmäksi pilottiin otetaan nuoret.

Valtio tukee kohtuuhintaisten, sosiaalisiin perusteisiin perustuville asukkaille tarkoitettujen vuokra-asuntojen rakentamista erilaisten tuotantotukien avulla. Keskeisin tukimuoto ovat valtion korkotuki ja takaukset kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentamista, hankintaa ja perusparantamista varten otetuille lainoille (laki 604/2001). Vastineeksi valtion tuesta asunnot ovat 40 vuoden ajan käyttö- ja luovutusrajoitusten alaisia. Nämä rajoitukset edellyttävät muun muassa, että asunnoista perittävät vuokrat on määriteltävä omakustannusperusteisesti. Korkotukilainoitettujen asunnot ovat varsinkin kasvukeskuksissa vuokratasoltaan merkittävästi vapaarahoitteisia vuokra-asuntoja halvempia: esimerkiksi Helsingin kaupungin omistamissa asunnoissa neliövuokrat voivat olla keskimäärin jopa kahdeksan euroa ja yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen Helsingissä omistamissa asunnoissa neljä euroa vapaarahoitteisia vuokra-asuntoja matalammat.

Elokuussa 2016 pitkän korkotukimallin rinnalle otettiin käyttöön niin sanottu lyhyt 10 vuoden korkotukimalli (laki 574/2016). Se vastaa lähtökohdiltaan pitkää korkotukimallia, mutta siinä asuntoja koskeva tuki- ja rajoitusaika on lyhimmillään vain 10 vuotta, tosin korkotukilainansaaja voi halutessaan jatkaa sitä aina 30 vuoteen saakka. Myös lyhyessä korkotukimallissa on kyse sosiaalisesta asuntotuotannosta, jossa asunnoista saa periä enintään kohtuullista vuokraa. Uuden korkotukimallin tarkoituksena on houkuttaa kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tuottajiksi sellaisia uusia toimijoita, joille pitkään korkotukimalliin liittyvät 40 vuoden rajoitukset ovat liian pitkäkestoiset.

Eduskunnalle on äskettäin annettu hallituksen esitys pitkän korkotukimallin kehittämiseksi (HE 12/2018 vp). Esitys sisältää lukuisia toimenpiteitä, joilla parannettaisiin tukijärjestelmän toimivuutta ja houkuttelevuutta. Esityksen tavoitteena on, että tukijärjestelmä kannustaisi rakennuttajia tuottamaan entistä enemmän kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja kasvukeskuksiin. Eduskunnan kesällä 2016 antaman lausuman (EV 81/2016 vp) mukaisesti ympäristöministeriö toimittaa ympäristövaliokunnalle selvityksen korkotukimallien toimivuudesta ensi syksynä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 72/2018 vp

Korkotukilainojen ohella valtio tukee kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tuotantoa erilaisilla avustuksilla. Suurimmasta asuntopulasta kärsivällä Helsingin seudulla pitkän korkotukimallin mukaisille vuokra-asuntokohteille myönnetään korkotukilainan lisäksi käynnistysavustuksia. Avustukset ovat osa valtion ja Helsingin seudun kuntien välistä maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimusta vuosille 2016–2019. Valtion ja suurimpien kaupunkiseutujen väliset MAL-sopimukset ovat osoittautuneet tehokkaaksi työkaluksi asuntorakentamisen edistämiseen. Sopimusten mukaan tietty osa kaupunkien asuntotuotannosta varataan kohtuuhintaiseen vuokra-asuntotuotantoon. Asuntotuotannon ja sitä edistävän kaavoituksen tavoitteiden suhteen kehitys on ollut viime vuosina hyvä. Sopimuskäytäntöä on tarkoitus jatkaa myös vuoden 2019 jälkeen.

Lisäksi valtion varoista myönnetään investointiavustuksia erityistä tukea asumisessaan tarvitseville ryhmille tarkoitettujen vuokra-asuntojen rakentamiseen, hankintaan ja perusparantamiseen (laki 1281/2004). Näitä investointiavustuksia myönnetään yhdessä pitkien korkotukilainojen kanssa. Opiskelija-asuntojen tuotantoon korkotukilainan ohella myönnettävä investointiavustus on suuruudeltaan enintään 10 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista. Erityistä tukea asumisessaan tarvitseville nuorille tarkoitettujen tukiasuntojen tuotantoon tarkoitettu investointituki voi olla enintään 25 prosenttia hankkeen kustannuksista. Opiskelija- ja nuorisotasuntohankkeiden toteuttamisen nopeuttamiseksi niiden osalta luovuttiin investointiavustusten hakumenettelyssä käytössä olleesta vuosittaisesta hakuajasta ja siirryttiin avustusten jatkuvaan hakuun viime syksynä.

Ympäristöministeriö on myös toteuttanut useita muita toimenpiteitä, joilla on pyritty edistämään opiskelija- ja nuorisotasuntojen rakentamista ja alentamaan niiden vuokratasoa. Rakennuksen esteettömyydestä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (241/2017) lievennettiin rakentamisen esteettömyysvaatimuksia siten, että uusista opiskelija- ja nuorisotasunnoista 95 prosenttia on jätetty wc- ja pesutilaa koskevan vapaan tilan vaatimuksen ulkopuolelle. Asuin-, majoitus- ja työtiloista annetun ympäristöministeriön asetuksen (1008/2017) mukaan opiskelija-asunnon huoneistoala voi olla vähintään 16 neliometriä, kun sen muiden asuinhuoneistojen osalta on oltava vähintään 20 neliometriä. Viime vuonna ympäristöministeriö käynnisti syksyisin kokoontuvan opiskelija-asumisen foorumin, jossa kuullaan opiskelijajärjestöjen, oppilaitosten ja opiskelija-asuntosäätiöiden näkemyksiä opiskelija-asumisen tilanteesta ja käydään keskustelua ajankohtaisista teemoista. Ensimmäisen foorumin jälkeen ympäristöministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö päätyivät tilaamaan selvityksen, jossa kartoitetaan opiskelija-asuntojen määrällinen tarve tulevina vuosina keskeisillä opiskelupaikkakunnilla sekä selvitetään opiskelija-asuntokannalle aiheutuvia tulevia muutoksia ja kehittämistarpeita. Selvitys valmistuu kuluvan vuoden kesällä.

Hallitus on siis ryhtynyt lukuisiin erilaisiin toimenpiteisiin nuorten asunnottomuuden ehkäisemiseksi ja kohtuuhintaisen asuntotuotannon määrän kasvattamiseksi, erityisesti opiskelija- ja nuorisotasuntojen osalta. Hallitus seuraa aktiivisesti asunnottomuuden kehitystä, asuntotuotannon määriä ja tukijärjestelmien toimintaa ja ryhtyy lisätoimenpiteisiin, jos tarvetta ilmenee.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 72/2018 vp

Helsingissä 28.3.2018

Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen